

DOI 10.26886/2414-634X.7(51)2021.1

UDC: 338.1

FEATURES OF ASSESSING THE FINANCIAL STABILITY OF ENTERPRISES

Oleksandr Rachynskyi, Postgraduate

<https://orcid.org/0000-0002-1854-5223>

e-mail: rachyn1818@gmail.com

Khmelnytsky National University, Ukraine, Khmelnytskyi

Approaches to the interpretation of financial stability by economists are revealed. In the article the author conducts research of the basic groups of indicators on which the estimation of financial stability is carried out. The factors of the internal and external environment that affect the provision of the appropriate level of financial stability are identified. The basic aspects of the rating system for assessing the financial stability and stability of financial and economic activities of industrial enterprises are described. The stages of the process of increasing the level of financial stability of an industrial enterprise in terms of changing approaches to the assessment of financial ratios are identified. Methodical approaches to determining the financial stability of an industrial enterprise are described. It is proved that to ensure financial stability in an industrial enterprise it is necessary to implement a systematic approach to management.

Key words: industrial management system, enterprises, evaluation, financial stability, evaluation indicators, increase of financial stability.

аспірант, Рачинський О. В. Особливості оцінювання фінансової стійкості підприємств / Хмельницький національний університет, Україна, Хмельницький

Розкрито підходи до трактування фінансової стійкості вченими-економістами. У статті автор проводить дослідження основних груп показників за якими проводиться оцінювання фінансової

стійкості. Визначені фактори внутрішнього та зовнішнього оточення, які впливають на забезпечення відповідного рівня фінансової стійкості. Охарактеризовано базові аспекти проведення рейтингової системи оцінки фінансової стійкості та стабільності ведення фінансово-господарської діяльності промисловими підприємствами. Визначено етапи процесу підвищення рівня фінансової стійкості промислового підприємства в аспекті зміни підходів до проведення оцінки фінансових коефіцієнтів. Охарактеризовано методичні підходи до визначення фінансової стійкості промислового підприємства. Доведено, що для забезпечення фінансової стійкості на промисловому підприємстві необхідним є впровадження системного підходу до управління.

Ключові слова: промислові система управління, підприємства, оцінка, фінансова стійкість, показники оцінювання, підвищення фінансової стійкості.

Постановка проблеми. Фінансова стійкість є багатогранним поняттям, яке надає змогу охарактеризувати (здійснити оцінку) фінансового становища промислового підприємства та безпосередньо визначити проблематичні аспекти ведення бізнесу, зокрема в напрямі фінансового управління. За умов посиленої конкуренції, а також частих змін в ринковому бізнес оточенні функціонування, власники підприємств постійно знаходяться в пошуках визначення напрямів підвищення результативності та формування відповідних механізмів управління, пришвидшення отримання поставлених цілей, завдань та мети, підвищення власної конкурентоздатності, розширення ринків на яких реалізується продукція тощо. Саме оцінювання фінансової стійкості підприємства із врахуванням особливостей його фінансово-господарської діяльності, факторів, які впливають на ведення бізнесу

дозволяє зкомпонувати інформаційну базу щодо фінансово-економічного потенціалу суб'єкта на якій, в майбутньому, ґрунтуватимуться управлінські вектори розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній літературі існує досить велике різноманіття підходів до трактування фінансової стійкості та особливостей її визначення. Проблематика особливостей оцінювання фінансової стійкості промислових підприємств досліджувалась чималою кількістю вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, а саме серед них: Адонін С.В., Артеменко В.Г., Беллендір М.В., Борецька Н.П., Брігхем Є., Бланк І.А., Галушак В.В., Кизим М.О., Майборода О.В., Чемчикаленко Р.А., Чепка В.В., Шеремет О.О., Пігуль Н.Г. та ін.

Зважаючи на те, що не існує єдності наукових думок у трактуванні фінансової стійкості підприємства, відповідно й різняться підходи до оцінювання фінансової стійкості, які, на нашу думку, необхідно розглядати в контексті врахування специфіки ведення бізнесу промисловими підприємствами.

Формулювання мети статті та завдань. Метою статті є визначення специфіки проведення оцінки фінансової стійкості промислових підприємств, що надасть можливість визначити поточний фінансовий стан та упорядкувати напрями забезпечення стійкого фінансового становища господарюючого суб'єкта в довгостроковій перспективі.

Виклад основного матеріалу статті. Фінансова стійкість є тим терміном, який застосовується на усіх рівнях управління, починаючи від діяльності окремих господарюючих суб'єктів та, закінчуючи, масштабними фінансовими системами. Окремі науковці характеризують фінансову стійкість як довготривалу платоспроможність. Інші зазначають про те, що це оптимальна

структура та склад оборотних активів. Є науковці, які вважають, що це стабільна діяльність підприємства в довгостроковому періоді, яка визначається співвідношенням власного та позикового капіталу та його ефективним використанням. Таке різноманіття підходів до визначення фінансової стійкості підприємства, безумовно, свідчить про багатогранність поняття.

На думку авторів Пігуль Н.Г., Клименко А.В. під фінансовою стійкістю підприємства слід розуміти спроможність підприємства стабільно працювати та розвиватися, підтримуючи оптимальне співвідношення власного та позикового капіталу, з урахуванням змін внутрішнього та зовнішнього середовища [1, с. 187].

Автор Чепка В.В. акцентує увагу на тому, що фінансова стійкість є узагальненим поняттям, в якому відображається стабільний фінансовий стан підприємства, за якого ефективно формуються, розподіляються та використовуються фінансові ресурси, забезпечуються фінансова автономія, платоспроможність, дохідність та рентабельність, розвиток діяльності на поточний та майбутній періоди. Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик його фінансового стану, що формується у процесі виробничої та фінансово-інвестиційної діяльності [2, с. 652-253].

Зазначимо, що під фінансовою стійкістю підприємства слід розуміти платоспроможність підприємства за умови дотримання фінансової рівноваги між власними й позиковими фінансовими ресурсами. Фінансова рівновага – це таке співвідношення власних і позикових засобів, при якому за рахунок власних коштів цілком погашаються як колишні, так і нові борги. Розрахована за визначеними правилами, точка фінансової рівноваги не дає змоги підприємству, з одного боку, збільшувати позикові кошти, а з іншого – нераціонально використовувати вже накопичені власні кошти.

Оцінка фінансової стійкості промислового підприємства має на меті об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства та визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності. Відповідно до показника забезпечення запасів і витрат власними та позиченими коштами, можна назвати такі типи фінансової стійкості підприємства: абсолютна фінансова стійкість; нормально стійкий фінансовий стан; нестійкий фінансовий стан; кризовий фінансовий стан.

Процес підвищення рівня фінансової стійкості можна поділити на кілька етапів. На першому етапі необхідне доведення значень фінансових коефіцієнтів, таких як коефіцієнти ліквідності, забезпеченості власними оборотними коштами до нормативного рівня. Для цього доцільне використання таких методів фінансового оздоровлення: вдосконалювання платіжного календаря, регулювання рівня незавершеного виробництва, переоформлення короткострокової заборгованості в довгострокову, проведення інших оперативних заходів. На наступному етапі ставиться мета забезпечення стійкого фінансового стану підприємства в середньостроковій перспективі, що виявляється в стабільному надходженні коштів від реалізації, достатньому рівні ліквідності активів, підвищенні рентабельності продукції до 3–5%. Водночас оцінюється можливість залучення джерел фінансування, припинення штрафних санкцій за прострочену кредиторську заборгованість, забезпечення достатності фінансових ресурсів для покриття поточних зобов'язань, що виникають знову, поступове погашення старих боргів. На заключному, третьому етапі визначаються напрями забезпечення стійкого фінансового стану підприємства в довгостроковій перспективі [3, с. 811].

Оцінюючи фінансову стійкість підприємства, можна зробити певний висновок залежно від мети аналізу: власники підприємства (акціонери, інвестори та інші особи, що зробили внески у статутний капітал) віддають перевагу допустимому зростанню частки позикових коштів; кредитори (постачальники ресурсів, банки) навпаки – віддають перевагу суб'єктам господарювання з високою часткою власного капіталу. Важливим економічним аспектом є визначення меж фінансової стійкості. Так, недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства і відсутності у нього коштів для розвитку виробництва і взагалі діяльності господарюючого суб'єкта. Надлишкова фінансова стійкість також негативно впливає на виробничо-господарську діяльність, оскільки виступає гальмом її розвитку, збільшуючи затрати підприємства надлишковими запасами і резервами [4, с. 87-88].

Сьогодні проблеми фінансової стійкості підприємств тісно пов'язані із загальними економічними проблемами. Значний вплив на рівень фінансової стійкості має фаза економічного циклу, оскільки у кризовий період темпи реалізації продукції значно відстають від темпів виробництва. Проблемою є скорочення збуту, що відбувається внаслідок зменшення інвестицій у товарні запаси. Це приводить до зменшення ліквідності та платоспроможності підприємств, як наслідок, до зниження фінансової стійкості.

Також наявна проблема прострочення заборгованості постачальникам, банкам, персоналу, бюджету, позабюджетним фондам та іншим кредиторам. Високе зростання простроченої заборгованості означає швидке й значне скорочення фінансових джерел. Оцінювання фінансової стійкості здійснюється на основі визначення ступеня фінансової стійкості (абсолютних показників) та на основі відносних показників [5, с. 158].

Методичні підходи до визначення фінансової стійкості підприємства об'єднують у три групи: коефіцієнтний; агрегатний; інтегральний. Основою коефіцієнтного підходу оцінки фінансової стійкості підприємства є обчислення та аналіз низки фінансових коефіцієнтів. Методичний підхід до визначення фінансової стійкості за допомогою фінансових коефіцієнтів є найбільш поширеним. Агрегатний підхід ґрунтується на визначенні фінансової стійкості на основі агрегатів. Такий методичний підхід є доповненням до наведеного вище, оскільки виділяють чотири типи поточної фінансової стійкості підприємства. Інтегральний підхід дає змогу дати інтегровану оцінку ступеню фінансової стійкості. Його можна застосовувати на практиці, особливо в умовах кризового стану економічної системи, коли старі господарські зв'язки підприємства порушені і відбувається процес налагодження ним нових зв'язків з партнерами, зацікавлених у достатній фінансовій стійкості. Показники фінансової стійкості за цього підходу характеризують стан і структуру активів підприємства та забезпеченість їх джерелами покриття [6, с. 915-917; 7, с. 23].

Оцінка та аналіз фінансової стійкості підприємства є вкрай актуальною проблемою. Основу вирішення проблеми осучаснення системи оцінки та аналізу фінансової стійкості неможливо реалізувати без уточнення самої сутності цього терміна та його ознак. Відповідно, під фінансовою стійкістю підприємства доцільно розуміти таку комплексну характеристику фінансового стану підприємства, яка за рахунок оцінки наявних активів і пасивів, а також здатностей і можливостей менеджменту підприємства ефективно управляти останніми дає йому змогу існувати тривалий період часу з формуванням позитивних фінансових результатів і зростанням сукупної вартості бізнесу. Таке трактування сутності досліджуваного явища дає нам зрозуміти, що, по-перше, фінансова стійкість – складне

багатогранне явище, яке потребує не менш складного інструментарію його аналізу, по-друге, стійкість – це не тільки наявність капіталу в грошовій чи матеріальній формі – це ще й вміння ним ефективно розпоряджатися з урахуванням протидії зовнішнього й внутрішнього середовища, по-третє, фінансова стійкість – як поточне, так і довгострокове відображення ефективності функціонування системи тощо. Система оцінки фінансової стійкості підприємства наразі заснована на розрахунку абсолютних, відносних, комплексних показників і визначення типу стійкості підприємства. Основною проблемою сучасної системи оцінювання фінансової стійкості є її перевантаженість дублюючими показниками і зосередженість передусім на кількісній оцінці поточного стану економічної системи. Натомість нинішні умови функціонування бізнесу характеризуються високим рівнем непередбачуваності й ризику, що вимагає використання поряд із кількісною ще й якісної оцінки (наприклад, урахування думок експертів) і не тільки фінансових, але й таких загальноекономічних показників, як стан, динаміка і перспективи перебування підприємства на ринку з урахуванням як економічних, так і соціально-політичних, екологічних, технологічних змін у суспільстві. Також конче необхідне обмеження кількості використовуваних показників не більш як двома десятками, але які мають відображувати не тільки поточну, але й довгострокову стійкість підприємства [8, с. 383-384].

Оцінювання фінансової стійкості підприємства за системного підходу передбачає проведення об'єктивного аналізу величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі його фінансової стабільності і незалежності, а також аналізу відповідності фінансового-сподарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності. На фінансову стійкість підприємства впливають такі як

фактори: стан підприємства на товарному ринку; конкурентоспроможність продукції; ділова репутація підприємства; залежність підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів; наявність неплатоспроможних дебіторів; ефективність господарських і фінансових операцій. Суттєво впливають на підприємство і взагалі на фінансову стійкість зовнішні фактори, серед них: економічні умови господарювання; політична стабільність; розвиток техніки і технології; платоспроможний попит споживачів; економічна і фінансово-кредитна законодавча база; соціальна і екологічна ситуація в суспільстві; податкова політика; рівень конкурентної боротьби; розвиток фінансового і страхового ринку [9, с. 64-65].

Висновки. Для чималої кількості промислових підприємств, які функціонують в кризових умовах, а також в умовах підвищеної конкуренції та впливу багатьох негативних факторів важливим є пошук напрямів зміцнення свого фінансового становища. Через те, необхідним є визначення дієвих підходів до оцінювання фінансової стійкості, обрання системи оціночних показників, які враховуватимуть специфіку умов ведення бізнесу промисловим підприємством. На промисловому підприємстві повинна бути чітко сформована система критеріїв оцінки фінансової стійкості за якою визначають структуру та маневреність фінансово-ресурсного забезпечення підприємства, існуючі ризики, можливості до розвитку потенціалу тощо. Ефективність управління фінансовою стійкістю будь-якого підприємства залежить від оцінювання та аналізу, як одних із складових менеджменту, до функціонального удосконалення яких управлінському персоналу варто приділяти більше уваги.

Література:

1. Пігуль, Н.Г., Клименко, А.В. (2019). Аналіз фінансової стійкості підприємств України. *Приазовський економічний вісник*, 1(12), 186–190.
2. Чепка, В.В. (2017). Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Економіка і суспільство*, 12, 649–655.
3. Галушак, В.В. (2015). Фінансова стійкість та фінансова стратегія підприємства як ефективне формування та використання фінансових ресурсів. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 4, 810–813.
4. Шеремет, О.О. (2005). *Фінансовий аналіз: навч. посіб.* – Київ : Кондор. – 193 с.
5. Адонін, С., Калашнікова, Ю. (2020). Оцінка фінансової стійкості підприємства та шляхи її підвищення. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка, (4), 155–160.
6. Козлова, О.С. (2017). Методика оцінки фінансової стійкості підприємства. *Молодий вчений*, 10 (50), 914–918.
7. Артеменко, В.Г. (2012). *Финансовый анализ: учеб. пособие* / В.Г. Артеменко, М. В. Беллендир. – 2-е изд. Перераб. И доп. – М. : Изд-во «Дело и Сервис». – 365 с.
8. Чемчикаленко, Р.А., Майборода, О.В. (2019). Особливості оцінки та аналізу фінансової стійкості підприємства. *Інфраструктура ринку*, 32, 379–385.
9. Борецька, Н.П., Міщенко, К.В. (2016). Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*, 20, 64–66.

References:

1. Pihul, N.H., Klymenko, A.V. (2019). Analiz finansovoi stiiikosti pidpriemstv Ukrainy [Analysis of financial stability of Ukrainian enterprises]. *Pryazovskiyi ekonomichnyi visnyk* [Priazovsky Economic Bulletin], no. 1(12), 186–190. [in Ukrainian].

2. Chepka, V.V. (2017). Finansova stiiikist pidpriumstva: sutnist ta faktory vplyvu [Financial stability of the enterprise: the essence and factors of influence]. *Ekonomika i suspilstvo* [Economy and society], no. 12, 649–655. [in Ukrainian].
3. Halushchak, V.V. (2015). Finansova stiiikist ta finansova stratehiia pidpriumstva yak efektyvne formuvannia ta vykorystannia finansovykh resursiv [Financial stability and financial strategy of the enterprise as an effective formation and use of financial resources]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky* [Global and national economic problems], no. 4, 810–813. [in Ukrainian].
4. Sheremet O. O. (2005). Finansovyi analiz [Financial analysis]: navch. posib. – Kyiv: Kondor. – 193 s. [in Ukrainian].
5. Adonin, S., Kalashnikova, Yu. (2020). Otsinka finansovoi stiiikosti pidpriumstva ta shliakhy yii pidvyschennia [Assessment of the financial stability of the enterprise and ways to improve it]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Serii: Ekonomika* [Taurian Scientific Bulletin. Series: Economics], no. 4, 155–160. [in Ukrainian].
6. Kozlova, O.S. (2017). Metodyka otsinky finansovoi stiiikosti pidpriumstva [Methods for assessing the financial stability of the enterprise]. *Molodyi vchenyi* [A young scientist], no. 10 (50), 914–918. [in Ukrainian].
7. Artemenko, V.H., Bellendyr, M.V., (2012). Finansovoi analiz [Financial analysis]. M.: Yzd-vo «Delo y Servys», 2012. – 365 s. [in Ukrainian].
8. Chemchukalenko, R.A., Maiboroda, O.V. (2019). Osoblyvosti otsinky ta analizu finansovoi stiiikosti pidpriumstva [Features of assessment and analysis of financial stability of the enterprise]. *Infrastruktura rynku* [Market infrastructure], no. 32, 379–385. [in Ukrainian].
9. Boretska, N. P., Mishchenko, K. V. (2016). Analiz i prohnozuvannia finansovoi stiiikosti pidpriumstva [Analysis and forecasting of financial

stability of the enterprise]. *Investytsii: praktyka ta dosvid* [Investments: practice and experience], no. 20, 64–66. [in Ukrainian].

Citation: Oleksandr Rachynskyi (2021). FEATURES OF ASSESSING THE FINANCIAL STABILITY OF ENTERPRISES. New York. TK Meganom LLC. Innovative Solutions in Modern Science. 7(51). doi: 10.26886/2414-634X.7(51)2021.1

Copyright: Oleksandr Rachynskyi ©. 2021. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.